

S tem važnim vprašanjem si belijo glavo deželni odborniki in poslanci. Vem, kaj zagovorniki pravijo. Al premislijo naj, da vsak čevelj ni za vsako nogo. Različnim okoliščinam deželnim morajo tudi postave primerjene biti; sicer jo zabredemo pri vsi njih dobri volji; da nas Bog obvari!

Naj se kmetu slobodnost, ktero je komaj dobil, nikar ne krati; on nam vojake daje, kateri deželo branijo.

Na Laškem, kjer kmet mirno želi živeti pod avstrijskim orlom, bi bilo vse drugače, ako bi kmet ne bil hlapec, kterege gospod od zemljišča spodí, ako mu puntariti ne pomaga.

Al važno vprašanje o razdelitvi je predolgo, da bi se vse tukaj razložilo, kar mi srce teži.

Zato se sopet obrnem na razdelitev pašnikov, in M. K. vprašam: kaj bi mu škodovalo, ako bi vsaka srenja občinski gojzd imela? Mislim, da bi mu še koristilo, ker bi slabi gospodar svojega kosa posekati in zafičkati ne smel; soseska pa tudi vsaka prihodkov potrebuje.

Občinskih pašnikov razdeliti ter koristniše obrniti in porabiti vlada ne ovira, temveč pospešuje.

Rodičani na pr. so si razdelili goli pašnik, ki 50 oralov meri; sam tešel je, ki ima veliko natrona v sebi; zato želijo vinograde zasaditi. Komaj je to doznal skrbni deželni poglavar, brž je poslal 10.000 trt najzlahnejših, že v polovici septembra meseca v mrzlejši Avstrii dozorelih plemen.

Da smo žvižgavca do zdaj pili, je bilo največ krivo, ker so kmetje premalo skrbeli za zgodnja plemena; o sv. Luku bi bil z nektero jagodo še zajca ustrelil.

Naj gré rakom žvižgat žvižgavec! Rezavico nareja, čeva krči, do pèt ne pride, srca ne oveselí in ušes ne ogreje.

Gojzdi so v ozki zvezi s poboljšanjem kmetijstva; mi se pa izobraženim narodom vvrstovati ne moremo, dokler pri starem kopitu ostajamo.

Naj je tedaj M. K. prepričan, da je koristno, tako dobrega deželnega očeta ubogati; naj tudi ne zabi, da usmiljenje je lepa čednost, toda biti mora o pravem času, na pravem mestu in resnično!

Rodik 3. aprila 1865.

J. S.

Goveja kuga.

Po dopisu c. kr. deželne general-komande iz Zagreba od 12. dné t. m. je v vojaški granici goveje kuge povsod konec, le v likanskem 1. polku je je še nekoliko.

Od konca 1862. leta, ko se je kuga v vojaški Granici začela, noter do 12. dné t. m. je izmed 149.954 goved jih poginilo in pobitih bilo 27.284, — o vac 1692, kóz 106.

V Bosni pa se ta pošast še zmiraj sèm ter tje kaže.

Národne stvari.

Visoki raji. *)

Najstarjši napèvi slavjanski, kolikor vèmo, kateri su se začuvali i ohranili do naše dobe, su visoki raji. Poju, muziciraju i rajaju se ti raji vsakoga léta slovesno pod lipoj zelenoj, kadarkoli se obhadja v ziljskoj dolinè žegen, somenj, cerkveni shod. Župe ali fare, v kterih su ti prastari visoki raji i druge starodavne slavjanske navade obične, su slédeče: Gorjani, Bistrica,

Čače, Šentjuri, Šent-Pavel, Šent-Štefan, Blatčani, Borljani, Meljviče i Berda. Te častne visoke raje sméju pod lipoj plesati izključivo samo samični mladenči i deklice nespečane; druge slovenske plese, kateri po visokih rajih se muziciraju, sméju plesati pa tudi ostale samične ženstva. Te starodavne navade su bile nekada po céloj Sloveniji razširjene; na brejarjih plešu tudi po Goričkom, pod lipoj pak imenito v Kovoridè i na več krajih. Verlo lépo je to bilo, da su rodoljubni Slovenci te zanimljive visoke raje dali zamuzicirati tudi v některih slovenskih čitavnicah, kakor su to storili v městè Ljubljani. Tudi v celovskoj čitavnici smo naumili te visoke raje zamuzicirati i ker su meni rekli, da bi o toj veselici nekak govor progovoril, sem složil i naspamet se naučil sledeču besèdu, da bi dokazal, kako starodavni i kako zanimljivi su ti visoki raji. Besèdu sem imel prav po domače slovensko složenu, tukaj semo ju pak postavim malo bolje po uzajemvu obernjenu; glasi tako-le:

„Slavna gospodo slavjanska! Blagi namèn naše slavjanske čitavnice v našem prijetnom i prijaznom městè Celovci postoji osobito v tom, da se družbeniki prijateljsko ovdè porazveselimo i v duhu slavjanskom se uzajemno izobražujemo i se prosvetljujemo. Izobraževati se po značaju slavjanskom nam je neobhodno potreba, ker v sadajnih časih pravice naroda samo toliko obveljaju, kolikor je narod izobražen, i take zato, ker su Slavjani, naši predniki, uže v najstarèjšej dobe bili jeden od najprosvetljenèjših narodov; osobito Slavjani prebivajuči onda v Malojasiji. Oni su bili uže petnajst sto lét pred Kristom najprosvetljenèjši narod na svètè za narodom indijskim v Indiji. Oni nisu samo rodovitna polja uže onda izvrstno obdèlovali, i živinu marljivo gojili i redili, nego oni su bili prvi med ljudmi, kateri su izumèli rude kopati i metale táliti, pervi, kateri su počeli tergovati.¹⁾ V obče je prišla prosvèta k Gerkom od Slavjanov iz Maleasije v Gerčku. Slavjani maloasijski su bili pristojno izobraženi uže onda, kada su Gerki ješče kakor divjaki po gerčkih dubravah se potikali, želud žerli i ješče nisu poznavali ne postav, ne pravic zakona i ženitbe. Pa od vsega toga ozbiljnoga ne mènim dnes govoriti, nego progovorim v veseloj družbi rajše o staroslavjanskom petji i muziki i o starodavnih slavjanskih visokih rajih. Ti Slavjani maloasijski su bili v tom tako izverstni, da jim ni bilo para; oni su iznajdli skoro vse glasbeno, muzikalno orudje, kтеру su pozdnèje od njih Gerki sprijeli. Slavjani v Brigiji²⁾ su iznajdli piščalu imenovanu po njih brigišku³⁾, su iznajdli piščalu postranščicu⁴⁾, bunke⁵⁾, cimbele⁶⁾ nabilije⁷⁾, kotle⁸⁾ in več drugoga.

Toti visoki raji su se sprepèvljali, muzicirali i rajali, plesali, pri bogoslužebnih shodih, svečanostih i jígrah ne samo pri Slavjanih maloasijskih, nego i v Trakiji i starodavnoj Makedoniji. To je bilo pred trojanskoj vojskoj. Po trojanskoj vojski v dvanajstom veku pred Kristom se je velika množina maloasijskih Slavjanov preselila iz Maleasije pod vojvodama Aenejem

¹⁾ Te govor je vzet iz večjega spisa, kterege spisujem, i v kterom vse dovodi i dokazi potvrđujem; v govorè se je moralo vsako učeno dokazivanje naravno izostaviti.

²⁾ Phrygia.

³⁾ Klarinet.

⁴⁾ Flötte; Gerki su tème dvèma piščalama rèkali: mužska i ženska piščala.

⁵⁾ Bassgeige.

⁶⁾ Hakbrett.

⁷⁾ Glasbeno orudje okroglo, oblo bronasto, na kтеру se je udarjalo ali nabijalo, odtuda ime nabilije, i ktero je tako prijemno zvenelo, da bi od prijemnosti znorèl, je tako premilo pèlo, da bi od miline poludil, kakor to Gerk Aeshilos tverdi.

⁸⁾ Pauken; Slavjani su rèkali: kotli, Gerki su jih tudi tako po slavjansku imenovali.

*) Po želji častitega gospoda pisatelja vzamemo sestavek v vzajemno-slovanskem jeziku njegovem. Vred.